

I.Bevezető

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége (a továbbiakban MSZSZ) 1992. évi májusi kongresszusán elfogadott dokumentumok a többpárti demokrácia, a politikai, gazdasági átalakulás első éveinek tapasztalatai alapján fogalmazták meg a kilencvenes évek szakszervezeti munkájának fő irányait.

Négy év elteltével megállapíthatjuk, hogy kialakultak és - ugyan ellentmondásosan, vontatottan és nem a kellő hatékonysággal, de - működnek a demokratikus jogállam alapintézményei, így a nagypolitika és a törvényhozás a fő hangsúlyt az elmúlt években és várhatóan a következőkben is a gazdaság, az államháztartás reformjára, az un. nagy elosztó rendszerek átalakítására helyezi.

Álláspontunk szerint azonban - és a világ fejlett országainak gyakorlata és tapasztalatai is ezt igazolják - az oktatás, a tudomány, a kultúra alrendszerei nem elosztási, hanem beruházási kiadások, befektetések körébe tartoznak, ezért rájuk külön stratégiát kellene alkalmazni, mert elengedhetetlenül szükségesek az ország további társadalmi, gazdasági fejlődéséhez.

Úgy látjuk, hogy az előző kongresszuson meghatározott stratégiánkat alapvetően nem szükséges megváltoztatni, de nem kerülhetünk meg egy olyan összegzést, amely a beszámolási időszak tevékenysége lényegesebb pontjainak bemutatásán túl megfogalmazza a művészeti szakszervezetek álláspontját a jelenről és ezzel szoros összefüggésben a megindult és várható, a művészeti életre ható folyamatokról.

A beszámolási időszakban úgy kellett törekedni a meglévő értékek megőrzésére, hogy ez összeegyeztethető legyen a változásokból eredő új folyamatokkal, hogy a piaci gazdálkodás szabályozott és kiszámítható körülmények között váltsa fel a korábbi szisztémát, hogy a művészeti és művészetoktatási intézményrendszer szellemi és anyagi értékei ne essenek áldozatul a pénzügyi politikának és nem utolsósorban a szövetségünk képviselte területek és munkavállalóik érdekei megjelenjenek a jogszabályalkotásban, az új társadalmi viszonyokban.

Törekvéseink kiterjedtek arra is, hogy ne alakuljon ki az egyes művészeti ágazatokban tartós és strukturális munkanélküliség, és a változásokkal elkerülhetetlenül együttjáró foglalkoztatási feszültségek kezelésének az eszközrendszere mielőbb kiépüljön és működjék.

Tevékenységünk során mindig konstruktívan jártunk el, nem értük be a folyamatok és előterjesztések bírálatával, hanem megfogalmaztunk megoldási javaslatainkat is.

Tekintettel arra, hogy a szövetséget alkotó szakszervezetek önálló tevékenysége nem tárgya a beszámolónak, ezért benne az egyes szakmákat érintő - egyébként rendkívül jelentős kérdések - események nem jelennek meg, csak azok, amelyek közvetlenül a szövetség munkáját érintették.

Ugyanakkor afelől nincs semmi kétségünk, hogy munkánk nagy része nehezen vagy egyáltalán nem választható szét, eredményeink és kudarcaink közösek. Az elmúlt évek azt bizonyították, hogy szövetségünk kiállta a próbát és ma a tagszervezetek önállóságán és egyenrangúságán alapuló szövetség, amely egységesen képviseli a művészeti szakszervezetek és így a művészeti terület közös érdekeit.

Azért a tényért, hogy ez a beszámoló eredményeket is ismertet, legyen az országos, szakmai vagy munkahelyi szinten jelentkező, köszönet illeti a művészeti szakszervezetek és a szövetség valamennyi tagját, tisztségviselőjét, munkatársát és mindazokat akik partnerként ezekhez hozzájárultak.

II. A művészeti területek általános helyzete

Szövetségünk legfőbb törekvése az volt, hogy a terület általános helyzete alapvetően ne rendüljön meg és számottevően ne romoljon.

Akkor, amikor az ország gazdasága az ismert körülmények közé került, amikor a pénzügyi elvonások és szigorítások özöne már-már áttekinthetetlené tette az addig ismerni vélt folyamatokat is, nem maradt számunkra más cél: menteni a menthetőt. Ez pedig minden korábbi időszaknál szűkebb mozgásteret, lényegében a folyamatok diktálta kényszerpályát jelentette számunkra.

Amíg az elmúlt kongresszus a " maradék elv " tarthatatlanságát hangsúlyozta, addig az elmúlt néhány év alatt gyakran tapasztaltuk azt, hogy a művészeti területek finanszírozására maradék alig, követhető elv pedig szinte egyáltalán nem maradt.

A művészeti terület szervezetei, intézményei és munkavállalói - már akiknek erre még lehetőségük volt - a folyamatos elvonások, az infláció kivédhetetlen támadásai, az egyre bizonytalanabbá váló alkotási, megélhetési lehetőségek közepette is hivatásuk, a művészet és a közönség iránt érzett felelősséggel törekedtek a működőképesség megőrzésére.

Nem áll szándékunkban a művészet egyetlen és egyben mindenért felelős kérdésének feltüntetni a finanszírozás, a támogatási rendszer, egyszerűbben szólva a pénz hiányát, de meggyőződésünk az, hogy az elmúlt évek és a jelen pénzügyi intézkedései és a jövőre vonatkozó ismertté vált elképzelések a helyrehozhatatlan károkozás veszélyével fenyegetnek.

Nehéz elfogadható magyarázatot találni arra a gazdaságirányítási gyakorlatra, amely az ország oly nagyértékűnek nyilvánított szellemi és ezen belül művészeti életére nem nélkülözhetetlen és hosszú távú beruházásként, hanem csak mint a költségvetés hiányát növelő kiadásra tekint.

A művészeti terület beruházásainak " termékei " az ország arcát mutatják be saját polgárainak és a világ előtt - rendszerint elismerést és sikert hozva - és olyan minőségek, amelyeknek anyagi ráfordításai nem vethetők össze a létrejött alkotások tényleges értékével és még kevésbé erkölcsi hatásával, eredményével.

Elutasítjuk - mert irracionális és kudarcra ítélt - azt a gyakorlatot, amely a gazdaság mutatóit, a versenyszféra racionalitását és törvényszerűségeit kéri számon a művészeteken, a művészi alkotó tevékenységeken.

Ennek következményeként ugyanis előbb-utóbb a színházakban díszlet nélküli monodrámákat, a koncerteken pedig play-back-ről bemutatott műveket kellene előadni, hiszen ezek a paraméterek felelnének meg leginkább az említett "gazdasági racionalitás" követelményeinek.

Mindez ráadásul abban az időszakban történik, amikor a gazdaságpolitika egyre nagyobb arányban az állampolgárra hárítja át a kultúra és a művelődés adókkal és járulékokkal megnövelt költségeit.

Szakszervezeti szövetségünk minden lehetséges fórumon hangot adott annak a véleményének, amely ezeknek a folyamatoknak a súlyos veszélyeire hívta fel a döntés-előkészítők és a döntéshozók figyelmét.

Úgy találjuk, hogy tárgyyszerű és józan érvelésünk, konstruktív javaslataink nem maradtak hatás nélkül, és általában befolyásolni tudtuk az eseményeket. Ennek is eredménye az, hogy a költségvetési intézményekben folytatott művészeti tevékenységek általános szintjén még nem következett be drámai fordulat, ugyanakkor ez sajnos nem mondható el az un. versenyszférában működő területekről.

III. A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége érdekvédelmi, érdekképviseleti tevékenységéről

1. Részvétel a jogszabályalkotásban

Szövetségünk a beszámolási időszakban folyamatosan részt vett a területet érintő jogszabályok előkészítésében és e munka nemcsak a szövetség illetve a szakmai szakszervezetek szintjén jelent meg, hanem jellemzően az országos érdekegyeztetés fórumain is.

Úgy érezzük nagy jelentőségű volt a tagságunk fontos részét érintő közalkalmazotti szabályozással kapcsolatos munkánk. A **közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény** végrehajtása szinte a születése pillanatától kezdve számos jogvita forrása lett és sajnos ezeknek a vitáknak a száma nem csökken.

Elsősorban a színházi területen vitatták a munkáltatók a határozatlan idejű jogviszonyok létesítésének kötelezettségét, ami bizonytalan szerződési viszonyokat, kiszolgáltatottságot, foglalkoztatási gondokat és munkanélküliséget eredményezett. A színházak vezetői nem egyszer szerződteségi feltételként szabták azt, hogy a munkavállalók számlát adjanak - ahelyett, hogy közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatták volna őket - ezzel a kényszervállalkozói, jellemzően betéti társasági státuszt erőltetve az érintettekre.

A Kjt. számos módosítása alkalmával szinte minden javaslatban előkerült a határozott idejű foglalkoztatás korlátozás nélküli alkalmazásának a lehetősége a művészeti munkakörökben, de ezeket a kísérleteket ez ideig minden alkalommal sikerült eredménnyel elhárítani.

A Kjt. meghatározta bérvizonyok tarthatatlan feszültségek eredői lettek, amelyek nem csak az általános bérszínvonallal magyarázhatóak, hanem azzal is, hogy a jelen keretek között semmiféle tényleges lehetőség nincs a minőségi teljesítmények és színvonalbeli különbségek, valamint a művészeti munkakörökkel összefüggő sajátosságok elismerésére.

A másik nagy területe volt a jogszabályalkotással kapcsolatos tevékenységünknek az **éves költségvetési törvényekkel** kapcsolatos munka. A következő fejezetekben részletesen foglalkozunk a finanszírozással és az egyéb ide kapcsolódó kérdésekkel, azonban mint tény feltétlenül szükségesnek tartjuk megállapítani, hogy a költségvetés az elmúlt esztendőben a támogatásban részesülő művészeti tevékenységek körét a jogszabályban formálisan nem szűkítette.

Ugyancsak jelentősnek tekintjük a Nemzeti Kulturális Alap, a Magyar Alkotóművészek Alapítványa, a Magyar Mozgókép Alapítvány és még néhány, a művészeti terület számára alapvető fontosságú forrás önálló megjelenítését a költségvetési törvényekben, sajnos azonban az állami szerepvállalást megfogalmazó szaktörvények nélkül és így évről-évre kiszolgáltatva a költségvetési politikai és gazdasági alkuknak.

Ahol a fentiekén túl tartalmi eredményeket is elkönnyelhattünk, az általánostól eltérően, az alapfokú művészetoktatás normatív támogatása, az önkormányzati zenekarok és énekkarok külön támogatása, valamint bizonyos értelemben a színházi finanszírozási rendszer átalakulása volt.

A munkajogi és a költségvetési szabályozással összefüggésben munkákban szinte folyamatosan jelen voltak az adó és társadalombiztosítási törvények, továbbá rendszeresen résztvettünk a foglalkoztatással, a munkavédelemmel, az államháztartási reformmal, a kincstárral, a közbeszerzéssel, a szerzői joggal, a közoktatással, a szakképzéssel, a felsőoktatással, a médiákkal, a Nemzeti Kulturális Alappal foglalkozó törvény-előkészítési egyeztetésekben.

Természetesen a felsorolás korántsem teljes, hiszen csak a fontosabb törvényeket említjük, de ezt kiegészítették további törvényjavaslatok, valamint nem jelentéktelen számban a végrehajtási rendeletek tervezetei .

Határozati javaslat:

1. Meg kell teremteni annak a lehetőségét - figyelemmel az előadóművészi munkakörök sajátosságaira -, hogy a Kjt. előmeneteli és illetményrendszere speciális, a munkakörökhöz kapcsolódó ún. kötelező pótlékrendszerrel egészüljön ki (egyes művészi és vezetői munkakörök pótléka, a művészeti díjakhoz kapcsolódó pótlék, a táncművészek esetében a behatárolt aktív időszak miatti korpótlék stb.).

Ezeket a kérdéseket részben a Kjt. végrehajtási rendeletében, részben - egyéb munkaviszonyokat érintő kérdéseket is megoldva - az ágazati érdekegyeztetés keretében megkötött ágazati kollektív szerződések (megállapodás) keretében lehet megoldani.

2. Széles körű szakmai és társadalmi egyeztetéssel meg kell alkotni az államháztartási törvényhez kapcsolódó szaktörvényeket, amelyek az állam szerepvállalását meghatározzák a művészeti területeken, s ezek szellemében az éves költségvetési törvény keretében (valamint az önkormányzati költségvetésekben) biztosítani kell a művészeti intézmények alapfeladatának ellátásához szükséges pénzeszközöket, továbbá művészeti területen meghatározó jelentőségű alapok és a közalapítványok garantált és értékálló támogatását.

3. Meg kell határozni a kiemelt nemzeti alapintézmények körét és ezeknek feladatukhoz és rangjukhoz méltó kiemelt mértékű és a mindenkori költségvetési vitától kevéssé függő, garantált támogatást szükséges biztosítani.

4. A felsőoktatási törvény módosítása során szükséges megvizsgálni a művészeti felsőoktatási intézmények helyzetét egyrészt a többi felsőoktatási intézménytől való eltéréseik, valamint az egyes intézmények egymástól való különbözőségük megállapítása céljából. Álláspontunk szerint a művészeti felsőoktatási intézmények sajátosságaira különös figyelmet kell fordítani az intézmények finanszírozási elvei és gyakorlata kialakítása során.

5. Megfelelő - a szakmai szervezetek ellenőrző képességét erősítő - jogszabályokkal szélesebb körű felhatalmazást kell adni a szakképesítési előírások számonkérésére, gátat szabva a kontárkodásnak, a képzetlensége miatt olcsó munkaerő foglalkoztatásának.

2. A művészeti terület finanszírozásáról

A művészeti terület egységes finanszírozásáról nem lehet beszélni, hiszen a különböző művészeti területek egymástól teljesen eltérő helyzetben, formában és forrásból jutnak a működésükhöz szükséges finanszírozáshoz.

Közös vonásuk az, hogy általában alulfinanszírozottak, az elmúlt esztendőben a szűkös forrásaikból is rendre elvontak, továbbá az inflációs és forintleértékelési hatások - tekintettel arra, hogy a művészeti tevékenységek eszközei, legyen az kamera vagy hangszer, tartozékai és alapanyagai döntően nyugati importból származnak - hatványozott mértékben jelentkeztek.

Ezeket a hatásokat a költségvetési források egyáltalán nem ellensúlyozták.

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy a művészeti finanszírozási rendszer nem épülhet kizárólag a költségvetés támogatására.

Ezért is fontosnak tartjuk - az állami finanszírozás kiegészítését szolgáló - alapok, közalapítványok rendszerének létrehozását, de azt hangsúlyoznunk kell, hogy ezek nem pótolhatják és még kevésbé helyettesíthetik az állami feladat-ellátási körbe tartozó funkciókat teljesítő intézmények, szervezetek és a feladat ellátásához elengedhetetlen mértékű, garantált finanszírozást.

Elfogadhatatlan az olyan mértékű intézmény finanszírozás, amely költségvetésében még a nettó fizetések teljesítéséhez sem elegendő, és sajnos ez nem egy esetben megtörténik.

A finanszírozás szerves része a **bérek** kérdése.

Itt hasonlóan az általános helyzethez a különböző területeken eltérő viszonyokat tapasztalunk. A nem közalkalmazotti szakmákban a munkaviszonyok mellett egyre gyakoribb a kényszervállalkozói státusz és a megbízás, ezért gyakorlatilag nem lehet pontos képet adni a bérviznyokról.

A közalkalmazotti munkakörök bérviznyai - hasonlóan más kvalifikált értelmiségi foglalkozásokhoz - elfogadhatatlanok, méltatlanok és az internacionális művészeti munkakörökben semmiféle összehasonlítást nem bírnak ki.

Ez a tény nem csak sajnálatos, hanem egyben arra is felhívja a figyelmet, hogy a jelen finanszírozási rendszere és bérpolitikája a konvertálható tudás árát csak belföldi összehasonlításban hajlandó kezelni, ugyanakkor minden egyéb tekintetben a legértékesebbnek és legeredményesebbnek tartott külföldi teljesítményeket és színvonalat kéri számon.

Ez utóbbi összehasonlításban a kiemelkedő színvonalú magyar művészetoktatás és a művészi hagyományok öröksége segítségével a klasszikus, művészileg értékesnek minősített területeken, valamint a művészek elkötelezettsége okán is és nem utolsósorban a közönség változatlan igénye miatt a magyar művészet pozíciói változatlanul erősek, de a művészeti "versenyszféra" területén egyre nyilvánvalóbbak azok a hátrányok, amelyek többek között az előbbieken említett anomáliákból fakadnak.

Szövetségünk kezdeményezései a bérhelyzet javítására csak az általános szinten hoztak némi eredményt, a művészeti tevékenységek sajátosságait figyelembe vevő és honoráló bérrendszert sehol, eseti külön bérintézkedést egy - egy intézménynél sikerült a szakszervezeteknek kiharcolni.

Határozati javaslat:

6. A non - profit törvény előkészítése során meg kell vizsgálni azt, hogy milyen eszközökkel lehet a költségvetési támogatásokat kiegészítő egyéb forrásokat bevonni a kultúra illetve a művészeti élet finanszírozásába egy kultúrabarát adórendszer és a piackonform támogatási mechanizmusok ösztönzése révén.

7. A közalkalmazotti munkakörben foglalkoztatott munkavállalók számára biztosítani kell a hároméves megállapodásnak megfelelő ütemű béremelkedéseket, ide értve a kötelező pótlékrendszer kialakítását is, továbbá a nemzeti alapintézmények bérvizonyait a Kjt. szabályain is túlmutató keretben szükséges megállapítani.

8. A művészeti intézményeknél az esetlegesen bekövetkező létszámcsökkenésből eredő bérmaradványt a fenntartó - figyelemmel a hároméves megállapodásra is - ne vonja el az intézménytől és a munkáltató használja fel a bérhelyzet javítására, a minőségi teljesítmények elismerésére.

3. A művészeti terület foglalkoztatási helyzetéről

A művészeti terület foglalkoztatási helyzete alapvető változásokon esett át az elmúlt esztendőben.

A korábban állami vagy más **vállalati formában működő szervezetek** szinte kivétel nélkül megszűntek illetve átalakultak. Ez a folyamat munkahelyek ezreit tüntette el, különösen filmgyártás - és terjesztés , valamint a vendéglátóipari szórakoztatás közegében.

A **művészeti intézmények** közalkalmazottként foglalkoztatott munkavállalói biztonságosabb feltételek közepette éltek meg az elmúlt időszakot, ugyanakkor - különösen a színházi területen - intézményenként változóan számos munkalehetőség szűnt meg vagy alakult át más foglalkoztatási formává. Ezekben az esetekben, valamint a bármely okból bekövetkező létszámleépítés következtében keletkező bérmaradványok ugyanakkor rendszerint elenyésztek.

A művészet minden szakterületén - ugyan eltérő nagyságrendben - a korábbiakban számosan választották önként vagy a körülmények kényszere miatt a **szabadfoglalkozású művész** státuszát. Ez a kör létszámában elsősorban azokkal nőtt, akiknek a munkahelye megszűnt.

Ma igen nehéz megkülönböztetni a foglalkoztatás szempontjából a szabadfoglalkozást és a munkanélküliséget, mert a foglalkoztatási lehetőségek elégséges számú megbízás, felkérés hiányában évről - évre csökkennek.

Tapasztalataink szerint - és ez nem csak a művészeti terület sajátossága - a szerződéses kapcsolatok formáját elsődlegesen a hihetetlenül magas közterhek és ezen belül is a társadalombiztosítási járulék fizetési kötelezettség határozta és határozza meg.

Ma a művészeti foglalkoztatásban a közalkalmazotti jogviszonytól kezdve a **társas vállalkozásig**, szinte minden elképzelhető jogi formációt megtalálunk és már azon

sem lepődik meg senki, hogy Júliát egy csinos , fiatal közalkalmazott alakítja, míg Rómeó szerepét egy ugyancsak fiatal és tehetséges betéti társaság beltagja adja elő, kulturális szolgáltatásként.

Meggyőződésünk az, hogy ezek az ellentmondások értelmetlenek, nem a szabad vállalkozások eredményei, hanem abszurd kényszerpályák szüleményei, ezért feloldásuk nemcsak lehetséges, hanem szükséges is, a művészeti foglalkozások és foglalkoztatás sajátosságainak figyelembevételével.

Ezzel természetesen nem az önként vállalt státuszokat kérdőjelezzük meg. Az eltérő jogi helyzetben működő művészek érdekvédelme ugyanakkor - például a vállalkozásokra vonatkozó jogszabályi környezet miatt - nem egyszer megoldhatatlan feladat elé állította szövetségünket.

Az előzőekből is kitűnhetett, hogy mennyire megoldatlan ezen a területen a **munkanélküliség kezelése**.

Az állami intézményrendszer nem tud ennek a területnek a munkanélküli rétegének elhelyezkedésében vagy más megoldási utak keresésében aktívan közreműködni és ezért - kivéve azokat, akik koruknál és alkatuknál fogva képesek a teljes pályamódosításra - nem is kínál semmiféle reális alternatívát.

Szövetségünk több ízben kezdeményezte ezeknek a kérdéseknek az áttekintését és megoldását, javaslatokat is tett, de ez idáig számottevő eredmény nélkül.

Határozati javaslat:

9. A művészfoglalkoztatás helyzetét és ezzel összefüggésben társadalombiztosítási, adózási és érdekvédelmi környezetét javasoljuk együttesen áttekinteni.

10. Kezdeményezzük a hatályos szabályozás felülvizsgálatát és módosítását a szabadfoglalkozású művészek munkanélküli ellátási lehetőségének megteremtése céljából.

11. A művészek foglalkoztatási gondjainak hatékonyabb megoldása érdekében létre kell hozni avagy a létező szervezeti struktúrára építve (Országos Szórakoztatózenei Központ) az állami munkaerőpiaci szervezetek feladatait a művészeti területen átvállaló szervezetet (művészeket, szórakoztatózenészeket, egyéb művészeti dolgozókat közvetítő iroda, ahol nyilvántartásba veszik a munkaerőigényeket és a munkanélkülieket, szervezi az átképzést, munkanélküli segélyt folyósít stb.).

12. Európai minták szellemében szükség van arra, hogy a Ptk., illetve a munkajog szabjon meg olyan általános szerződési keretfeltételeket, amelyek csökkentik a megbízó erőfölényét azokkal szemben, akik csak sajátos munkaerejüket tudják a piacra vinni. Kötelező erővel kell garantálni számukra a munkavállalókat általában megillető munkakörülményeket és szociális jogokat.

4. A művészeti terület társadalombiztosítási és adózási helyzetéről

A foglalkoztatás fejezetében említettük a **társadalombiztosítási** járulék fizetési kötelezettség hatását a foglalkoztatásra, amely abban az összefüggésben a járulékfizetés esetében a foglalkoztatási lehetőségek csökkenését eredményezik.

Társadalombiztosítási, illetve szociális ellátási oldalról ugyanakkor a művészt, a művészeti munkavállalót ez a probléma az elé a kérdés elé állította és állítja, hogy a jelen foglalkoztatási biztonsága érdekében lemondjon-e a jövő társadalombiztosítási biztonságáról (mint pl. megfelelő szintű táppénz vagy nyugellátás), avagy ez utóbbi érdekében tegye kockára foglalkoztatását és ezzel napi megélhetését.

Szövetségünknek ezekkel a súlyos egymást szinte kizáró lehetőségekkel kellett szembenézni, valamennyi társadalombiztosítási rendszert és ezen belül a járulékfizetést érintő vita kapcsán.

Úgy gondoljuk, hogy a fenti alternatíva csak rossz döntést kínál és úgy látjuk, hogy ebben a mozgástérben lehetetlen megfelelő megoldást találni.

Amennyiben az említett sajátosságokra figyelemmel a készülő nonprofit illetve új társadalombiztosítási törvény, valamint más ehhez szükséges szabályok újragondolásával nem sikerült megoldásokat találni és egyben kínálni a foglalkoztatók számára úgy egyre szaporodni fog az ellátás és a későbbiekben a nyugdíjellátás nélkül maradó művészek, művészeti dolgozók száma. Ennek a kérdésnek a megoldása nem várathat magára.

Szövetségünk fent vázolt problémák enyhítése érdekében - túl azon, hogy számos javaslatot tettünk és felhívtuk a figyelmet a létező és várható következményekre - évek óta kereste a megoldást a művészeti terület számára létrehozandó, és sajátosságait is figyelembe vevő önkéntes egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási pénztár létrehozásának lehetőségét.

E kérdés megoldásának elhúzódását az motiválta, hogy hiányoztak a szükséges törvényi garanciák, ide értve az adórendszer változó szabályait is.

Úgy tűnik, hogy ez utóbbi kérdések nagy részben megnyugtatóan megoldódtak, ezért szövetségünk az **önkéntes nyugdíjpénztár** létrehozása érdekében olyan aktív lépéseket tehetett, amelynek eredményeképpen megszületett Heller Farkas Önkéntes Nyugdíjpénztár keretében a Művész Alapítvány.

A beszámolási időszakban a **személyi jövedelemadó** kérdései eredményezték a legkevesebb változást.

Ez alatt azt értjük, hogy változatlan az a helyzet, mely szerint az adórendszer évről-évre, egyre kevésbé áttekinthető módon változik, és még inkább változatlan az a törekvés, amely a művészek úgynevezett kedvezményeit szándékozik újra és újra felszámolni, noha ez a diktált költséghányad is csak töredékét fedezi az alkotó értelmiségi lét reális költségeinek és ráfordításainak.

Ez utóbbi szándék az előterjesztők számára általában csak részsikereket hozott, azaz mértékében és módjában a művészekre vonatkozó kedvezőbb adószabályokat szinte minden esztendőben sikerült szűkíteni, illetve csökkenteni, de a jelen hatályos szabályok között is még található egy szakasznyi pozitívum.

Az adózással és a társadalombiztosítással kapcsolatos kérdések szövetségünk munkájában állandóan központi szerepet töltek be, hacsak az elmúlt évi Bokros-csomag honoráriumokkal kapcsolatos intézkedéseire emlékeztetünk - amelyben végül is az Alkotmánybíróság döntése segített - akkor is nyilvánvaló, hogy milyen sok energiát emésztenek fel ezek a kérdések és azt is tudjuk, hogy ezirányú munkánk eredményessége csak korlátozott mértékben tud megmutatkozni.

Határozati javaslat:

13. Ismételten javasoljuk az önálló művészeti tevékenységet folytatók személyi jövedelemadó rendszerében a korábbiakban megfelelően bizonyult méltányos költségátalány rendszer újbóli bevezetését, vagy az átalányadózás lehetőségének kiterjesztését e tevékenységekre is.

14. Kérjük, hogy a kormányzat minden lehetséges eszközzel - ide értve az egyszeri anyagi támogatás eszközét is - ösztönözze és segítse a művész önkéntes nyugdíjpénztár működési lehetőségeit.

5. Az előadóművészi jogokról

Az előadóművészi jogokkal kapcsolatban az **Előadóművészek Jogvédő Irodája** részletes beszámolót ad úgy a jogfejlődéséről, mint az iroda tevékenységéről.

E kérdésben külön azt tartjuk fontosnak megemlíteni, hogy az elmúlt esztendőben szövetségünknek és az előadóművészeket képviselő szakszervezeteknek sikerült a törvényhozók és az érintett tárcák képviselői figyelmét az előadóművészek jogainak szélesítésére fordítani, és úgy véljük jelentős szerepünk volt abban, hogy a szerzői jogi törvény 1994-ben történt módosítása, valamint az úgynevezett Római Egyezmény ratifikálása azon a módon valósult meg, hogy a szabályok tartalmazzák az európai normák szerint is legfontosabbnak minősített előadóművészi jogokat.

Mindezzel összefüggésben kiemelkedő jelentőséget tulajdonítunk annak is, hogy igen jó munkakapcsolat alakult ki a Szerzői Jogvédő Hivatallal, valamint a más jogosultakat képviselő szervezetekkel.

IV. A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége kapcsolatairól

1. Részvétel az érdekegyeztetésben

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége és tagszakszervezetei **reprezentatív szervezet**ként képviselik valamennyi érdekkörükbe tartozó területen az érintett munkavállalók érdekeit.

Ez a rendkívül jelentős tény egyrészt pontot tett az elmúlt évek legitimációs, vagyoni vitáira és másrészt biztosította számunkra a részvétel lehetőségét a különböző szintű és tartalmú **érdekegyeztető fórumok** munkájában. Így a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete (MZTSZ) és a Színházi Dolgozók Szakszervezete (SZDSZ) tagja a Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsának (KIÉT), az előbb említett két szakszervezet és az MSZSZ a művelődési ágazati és a kulturális alágazati, továbbá az MZTSZ a közoktatási alágazati érdekegyeztető tanácsnak.

Túl ezen az MSZSZ képviseletét az Érdekegyeztető Tanácsban a SZEF (Szakszervezetek Együttműködési Fóruma) látja el.

Emellett területi és munkahelyi érdekegyeztetésben szakszervezeteink illetve szervezeteik jellemzően reprezentatív szakszervezetekként képviselik az adott közösség érdekeit.

2. Együttműködés a szakszervezetekkel, állami szervekkel, szakmai szervezetekkel és nemzetközi szervezetekkel

A művészeti szakszervezetek az **egyenrangúság, a kölcsönös érdekek elismerése és a jóhiszeműség elvei** mentén építették kapcsolataikat a különböző szakszervezeti, állami, szakmai és más szervezetekkel.

Az országos szakszervezeti konföderációk között szövetségünk a **SZEF** tagjaként találta meg azt az érdekkört, amely a leginkább alkalmasnak tűnik a terület sajátos és összetett kérdéseinek az országos érdekegyeztetésben megvalósuló képviseletére.

A SZEF-hez való csatlakozásnál fontos szempont volt az is, hogy tagságunk meghatározóan jelentős létszáma közalkalmazott, ezért problémáink és feladataink jelentős része hasonló a SZEF tagjaiéhoz. Együttműködésünket megalapozta az a készség is, mely szerint a SZEF vállalja a nem közalkalmazottak művészeti munkavállalók a képviseletét is.

Kiemelkedő fontosságú tény az **Országgyűlés Kulturális Bizottsága** munkájába való bekapcsolódásunk. A bizottság általában készséggel és érdeklődéssel fogadja

javaslatainkat és nem egy esetben találtunk támogatásra az egyes előterjesztésekre vonatkozó indítványainkhoz.

Úgy véljük, hogy ez a kapcsolat minőségi változást hozott a szövetség törvényhozást befolyásoló tevékenységében, és ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a kultúra képviselői nagyobb érdekérvényesítési képességről tettek tanúbizonyságot.

A **kormány**al való kapcsolatunk közvetetten az érdekegyeztető tanácsban, közvetlenül a KIÉT-ben valósul meg. Ezek az egyeztetések érthetően nem szakmai, hanem a makroszintű kérdések megoldását szolgálják.

Ez utóbbi egyeztetési sor egyik jelentős állomásának tekinthetjük a közelmúltban általunk is elfogadott hároméves megállapodást. A művészeti területre vonatkozó szakaszok több tekintetben is garanciát jelentenek, így a megállapodás rögzíti a művészeti intézményrendszer értékeinek megőrzésének és az átalakítás fokozatosságának követelményét is.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a **Művelődési és Közoktatási Minisztérium**mal kialakul folyamatos, korrekt munkakapcsolatunknak.

Úgy gondoljuk, hogy mértéktartó, ugyanakkor következetes politizálásunkkal elértük azt, hogy álláspontunknak súlya van és érveinket, javaslatainkat már a döntések előkészítő szakaszában is módunk van kifejezni.

Ez elsősorban a minden szinten jelentkező napi munkában, valamint - a vitatható eredményességgel működő - érdekegyeztetési fórumokon valósul meg, amelyek azonban sajnálatos módon nem veszik figyelembe azt a tényt, hogy a művészeti és kultúraterjesztő tevékenység nem csupán intézményi keretek között folyik, hiszen jelentős területeink működnek a versenyszférában is, amelyeket a maguk területén szintén reprezentatív szakszervezeteink képviselni tudnának mind a törvény-előkészítésben, mind az érdekegyeztetésben.

A **minisztériumok** közül elsősorban a munkaügyi , a belügyi és a pénzügyi tárcával rendszeresen, az érdekegyeztető fórumok kereteiben tartjuk a kapcsolatot.

Az elmúlt esztendő egyik jelentős döntése volt a **Nemzeti Kulturális Alap** létrehozása. Szövetségünk kezdettől aktívan részt vett az alapra vonatkozó szabályok egyeztetéseiben, ideértve a legutóbbi törvénymódosítást is. A művészeti élet szempontjából is jelentős a törvénymódosítás, amely egyrészt a források jelentős bővülését eredményezheti, másrészt ezzel megteremtheti az új alkotások megszületését és segítheti a működő rendszerek továbbélését.

Ugyanakkor ez önmagában nem oldhatja meg az intézmények költségvetési és bérezési gondjait.

Szakszervezeteink és szövetségünk képviselői részt vesznek a Nemzeti Kulturális Alap testületei többségének munkájában.

Közvetlen együttműködése a művészeti terület különböző **szakmai szervezetekkel** a szakmai szakszervezeteknek van, de szövetségünk is törekedett a kapcsolatokat építeni. Ennek jegyében a közös érdekeltiséget érintő kérdésekről szerveztünk tanácskozásokat, közös álláspont is kialakult jelentős kérdésekben, mint például az adózás, társadalombiztosítás vagy a szerzői jog.

Külföldi kapcsolataink jelentősen módosultak, mert a **nemzetközi szervezetekben** az érintett szakszervezetek képviselik magukat, így a szövetségre elsősorban az

ezzel kapcsolatos háttér munka és esetenként az összehangolás feladata hárul. Szükségesnek tartjuk itt is megemlíteni azt a jelentős tény, hogy szakszervezeteink nem csupán a nemzetközi szervezetekben, hanem azok vezető testületeiben is fontos tevékenységet látnak el.

A nemzetközi munkánk másik vonulata az Előadóművészi Jogvédő Iroda szélesedő tevékenységéhez kapcsolódik, egyrészt az előadóművészi jogvédő szervezeteket tömörítő nemzetközi szervezetek munkájában megvalósuló aktív részvétellel, másrészt az előadóművészek kollektív jogkezelésével összefüggő kétoldalú megállapodások rendszerével.

Budapest, 1996. május 20.

A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége
Tanácsa